

TENDINȚELE DEZVOLTĂRII ARHITECTURII AZILELOR PENTRU BĂTRÂNI

Iana GHELAN

Departamentul Arhitectură, ARH-181, Facultatea Urbanism și Arhitectură,
Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

Autor corespondent: Iana Ghelan, iana.ghelan@yahoo.com

Îndrumător/coordonator științific: **Alina OSTAPOV**, master în arhitectură

Rezumat. Studiile în domeniu demonstrează că sistemul actual al azilelor de bătrâni nu este destul de eficient atât în țara noastră, cât și în străinătate. Nevoia de centre sociale a crescut considerabil în ultimii ani. Acest lucru se datorează faptului că mulți beneficiari nu sunt mulțumiți de condițiile de trai din azile și nu ar dori să fie instituționalizați în acestea. Situația dată este cauzată și de migrația tinerilor, care părăsesc țara, lăsându-și vârstnicii fără îngrijire. În acest context, este binevenit și acceptabil să existe entități care oferă servicii de îngrijire contra plată. Integrând aspecte moderne ale serviciilor de îngrijire și oferind un mediu de trai care să promoveze autonomia și confortul, se pot crea azile care să fie adaptate la nevoile și preferințele individuale ale beneficiarilor. Studiul dat se axează pe analiza bunelor practici și experiențe internaționale, în scopul identificării soluțiilor arhitecturale pentru proiectarea azilelor care îmbină confortul și serviciile moderne.

Cuvinte cheie: Azil, arhitectură, demografie, servicii, social.

Introducere

În prezent, îmbătrânirea populației și schimbările demografice în Republica Moldova reprezintă o provocare semnificativă pentru creșterea cererii de servicii în domeniul asistenței sociale și accelerează procesul de modernizare a politicilor de asistență socială în azilele de bătrâni. Conform statisticii, fiecare secundă, două persoane din întreaga lume sărbătoresc aniversarea de 60 de ani. Între 2011 și 2013, numărul persoanelor în vârstă de 60 de ani și peste s-a dublat. Până în 2050, acest număr va crește încă de două ori. Procesul menționat nu a ignorat nici țările dezvoltate, care s-au confruntat cu problema dată de mai bine de un secol, nici țările în curs de dezvoltare, unde problema a apărut doar în ultimele decenii.

Procesele de îmbătrânire și depopulare specifice Republicii Moldova se vor intensifica cu timpul și vor avea un impact asupra progresului țării. Reflectarea organică a problemelor de îmbătrânire a populației în domeniile economice și sociale va deveni o prioritate majoră în alte domenii. Acest lucru va permite armonizarea economiei și societății cu tendințele demografice și va asigura o societate pentru toate vârstele, care să ofere beneficii tuturor grupelor de vârstă [1]. Bătrânii locuiesc în azile pentru o perioadă relativ lungă de timp, uneori chiar pe tot parcursul vieții. Azilele de bătrâni devin lumea lor, de aceea spațiile-case pentru oamenii în etate sunt mai mult decât un simplu obiect, este necesară o abordare specială în proiectare.

Îmbătrânirea populației în Republica Moldova

Coeficientul de îmbătrânire al populației din Republica Moldova este de 14,8% și a continuat să crească în ultimii 40 de ani. Evoluția se vede în Fig. 1. Se anticipează că acest coeficient va depăși 15% în următoarea decadă. În ceea ce privește profilul teritorial, procesul de îmbătrânire a populației este mai evident în zonele rurale. Datorită datelor statistice oficiale, peste 25% dintre locuitorii țării au peste 60 de ani; cel de-al doilea bătrân are între 60 și 69 de ani, iar 13,8% au peste 80 de ani. Două treimi sunt rezidenți în mediu rural.

În prezent, Republica Moldova se află în faza a doua a maturizării sale. În plus, tendința de îmbătrânire progresivă s-a schimbat în îmbătrânire regresivă. În consecință, se anticipează o creștere cu aproximativ 18% a numărului de „pensionari noi” în 2015, atât la bărbați, cât și la femei, în timp ce numărul total al populației în vârstă de pensionare se va reduce cu aproximativ 2,3%. Numărul persoanelor în vârstă de pensionare a crescut cu aproximativ 1,2–2,3 la sută pe a în ultimii ani [2].

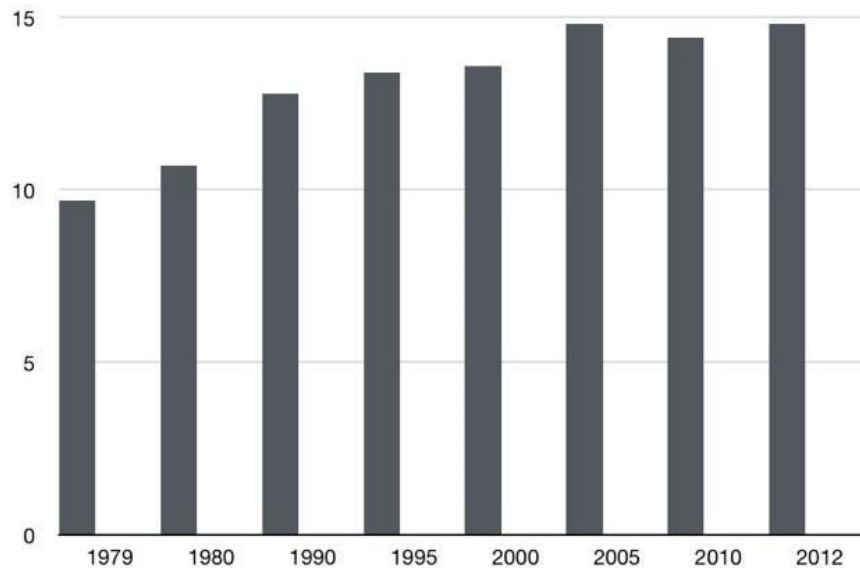


Fig. 1. Evoluția coeficientului de îmbătrânire demografică.

Calitatea serviciilor sociale

Serviciile sociale sunt un set de măsuri și activități care ajută persoanele în vârstă să depășească situațiile dificile și să evite marginalizarea și excluderea socială, situații pe care persoanele în vârstă nu le pot depăși de sine stătător din cauza factorilor fizici sau sociali. Deoarece standardele minime de calitate pentru serviciile oferite persoanelor vârstnice și cu dizabilități nu au fost încă aprobate, calitatea serviciilor sociale diferă de la o instituție la alta. Prin urmare, unii prestatori de servicii au adoptat sau au modificat standardele de calitate minime stabilite pentru instituțiile rezidențiale. Cu toate acestea, aceste reguli nu se aplică în întregime serviciilor sociale care sunt oferite în comunitățile locale [3]. Viziunile oamenilor despre calitatea serviciilor variază în funcție de mediul de reședință, sexul și vârsta. În mediul rural, ponderea persoanelor care califică serviciile ca fiind satisfăcătoare este mai mare (cu 9,4%) decât în mediul urban. Cu toate acestea, vârstnicii care locuiesc în zonele rurale sunt mai puțin critici cu privire la calitatea serviciilor. În comparație cu populația urbană, ponderea vârstnicilor care consideră că serviciile sociale sunt nesatisfăcătoare este cu 4,5% mai mică, iar ponderea vârstnicilor care consideră că serviciile sunt pozitive este cu 2,6% mai mare. Aceasta se datorează faptului că infrastructura socială din orașe este mai dezvoltată și există o concentrare mai mare a diferitelor tipuri de servicii în comparație cu zonele rurale. Atunci când se evaluează calitatea serviciilor în funcție de gen, se constată că femeile sunt mai critice decât bărbații [4] (vezi Fig. 2).

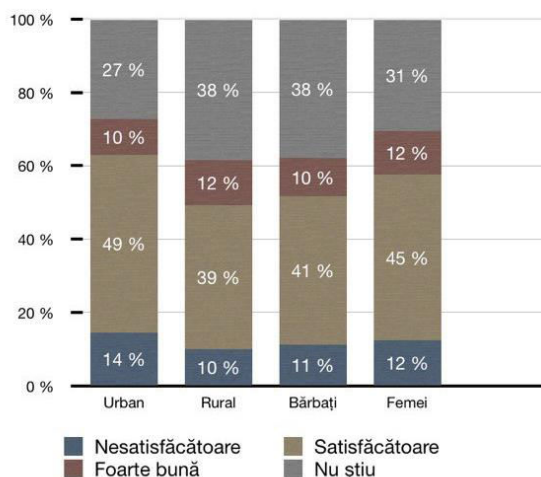


Fig. 2. Percepția vârstnicilor privind calitatea serviciilor sociale, pe medii de reședință și sexe, 2009, %.

Tendențe în planificarea și organizarea spațiilor comune

Un program arhitectural bine dezvoltat este esențial întru asigurarea independenței și bunăstării persoanelor vârstnice, inclusiv ai celor cu necesități speciale, deoarece designul arhitectural al acestor instituții le oferă spații accesibile și incluzive, îmbunătățind astfel calitatea vieții. De exemplu: iluminatul este un aspect deosebit de important, acesta fiind cauza multiplelor probleme de vedere; alegerea mobilierului potrivit pentru bătrâni poate face o diferență semnificativă în ceea ce privește confortul și utilitatea spațiului, mobilierul trebuie să fie confortabil și ușor de utilizat; adaptabilitatea este un aspect important care trebuie luat în considerare la proiectarea spațiilor interioare astfel încât să poată fi ușor modificate pentru a se potrivi nevoilor persoanelor în etate.

Respectiv o pensiune din Novosibirsk în 2022 a fost proiectată în conformitate cu conceptul de creștere a suprafețelor transparente, cu ferestre panoramice care reprezintă aproximativ 50% din pereții clădirii și oferă un nivel ridicat de lumină naturală. Zonarea funcțională a fost o soluție esențială introdusă pentru proiectul din 2023 al pensiunii din Yaroslavl. Aproximativ 30% din suprafața proiectului a fost destinată zonelor private de locuit, în timp ce peste 70% din suprafață a fost dedicată spațiilor publice de socializare pentru rezidenți. În ceea ce privește protecția sănătății, proiectul pensiunii a inclus senzori de calitate a aerului, temperatură și umiditate în fiecare cameră, precum și sisteme automate de control ai ventilației și încălzirii.

Luând în considerare nevoile și dificultățile specifice cu care se confruntă persoanele în vârstă inclusiv cele cu dizabilități, arhitecții și specialiștii din domeniile conexe pot găsi modele corespunzătoare, și pot crea un mediu care va îmbunătăți sănătatea și va asigura independența. Pentru a permite persoanelor în vârstă și persoanelor cu capacități limitate să se simtă confortabil și să se simtă în siguranță, este esențial să existe caracteristici de design care acordă prioritate mobilității, siguranței și confortului. De exemplu, locuirea în plan deschis în casele de îngrijire poate crește bunăstarea și independența prin a le oferi oamenilor un sentiment de libertate și de a fi aproape de ceilalți [5].

Soluțiile arhitecturale speciale pentru spațiile rezidențiale pentru vârstnici sunt concepute pentru a crea un mediu de viață confortabil și accesibil pentru persoanele în vârstă inclusiv cele cu dizabilități (vezi Fig. 3). Aceste locații sunt dotate cu personal, încurajează rezidenții să participe la activități sociale și la mese, și urmează un model de îngrijire în comun, pentru a putea oferi îngrijire 24 de ore pe zi, 7 zile pe săptămână. În general, designul arhitectural poate îmbunătăți semnificativ starea de bine și independența persoanelor în etate luând în considerare cerințele lor de mobilitate, creând un mediu de sprijin și promovând un sentiment de casă și incluziune [6].

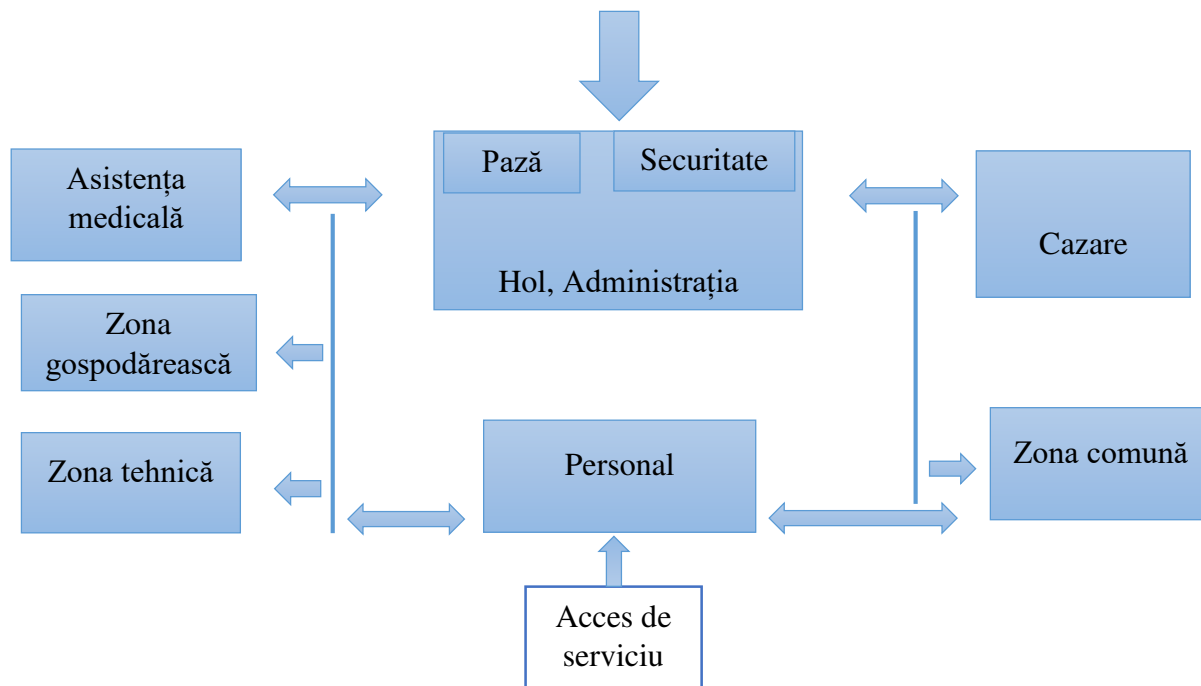


Fig. 3. Schema zonării funcționale. Schema reprezintă contribuția personală a autorului.

Concluzii

Arhitectura și designul azilelor sunt în continuă dezvoltare pentru a se potrivi cu cerințele și preferințele persoanelor în vârstă și cu materiale și tehnologii noi. Tendințele includ o trecere de la un design pur funcțional la unul centrat pe rezidenți, cu accent pe personalizare și confort. Design-ul flexibil și adaptabil devine o prioritate pentru a răspunde nevoilor diverse ale rezidenților. Aspectele estetice și spațiile de relaxare sunt, de asemenea, accentuate pentru a crea un mediu de confort. Aceste tendințe reflectă un efort de a adapta azilele de bătrâni la schimbările demografice și la cerințele în continuă schimbare ale populației în vârstă. Prin urmare, designul arhitectural al azilelor este un proces în continuă schimbare care necesită studii amănunțite și atenție la detalii în fiecare etapă a procesului de planificare și construcție.

Referințe bibliografice

- [1] O. Poalelungi, Îmbătrânirea populației în Republica Moldova:(cercetare la nivel național), Chișinău 2012.
- [2] C. Matei, V. Sainsus, M. Hachi, M. Mătcu, O. Gagauz, Situația demografică, utilizarea resurselor de forțelor de muncă și migrația populației în spațiul rural al Republicii Moldova, Chișinău, ASEM, p 234, 2009.
- [3] G. Savelieva, A. Tomceac, R. Taragan, Aspectul social al situației bătrânilor în Republica Moldova: probleme și soluții. *Analele Institutului Național de Cercetări Economice*, vol 1, 149-155, 2012.
- [4] V. Sainsus, Îmbătrânirea demografică–consecințe ale oportunităților neglijate. In *Mediul și dezvoltarea durabilă*, pp. 146-157, 2014.
- [5] А.И. Андросов, А.В. Копьева, О.В. Масловская, Новые идеи нового века: материалы междунаод. науч. конф. ФАД ТОГУ. Т.2, С.12-16, 2017.
- [6] Л.В. Гайкова, Развитие системы общественного обслуживания в отечественном градостроительстве нового времени. *Вестник ИргТУ*. № 7 (54) С. 33-40, 2011.